

VELSTAND 24. oktober 2020

DEBATINDLÆG

Den amerikanske drøm udleveres bedst i Danmark

Skrevet af

Lars Andersen

Direktør

USA er ikke noget drømmesamfund, uanset om vi ser på basale økonomiske nøgletal eller på middelklassens mulighed for at klatre op ad indkomststigen. Den amerikanske drøm kan faktisk bedst udleveres i Danmark.

Kontakt

Direktør

Lars Andersen

📞 40 25 18 34

✉️ la@ae.dk

Kommunikationschef

Jesper Kirkbak

📞 50 73 71 34

✉️ jk@ae.dk

Af og til kan man få et lidt idylliseret indtryk af det land, som om halvanden uge går til stemmeurnerne for at vælge eller genvælge en præsident. USA kaldes mulighedernes land – og det bliver ofte forbundet med verdensomspændende virksomheder, rigdom og skabertrang.

Den "amerikanske drøm" kan udledes derovre, hvis bare man arbejder hårdt nok, lyder det. Men dykker man ned i grundlæggende nøgletal, tegner der sig et andet billede.

Mens Danmark forventes at have en statsgæld på cirka 46 procent af BNP i 2020 ifølge [de økonomiske vismænd](#), vil amerikanerne have en offentlig gæld, der er næsten tre gange større, [nemlig cirka 136 procent af BNP](#).

Heller ikke USA's betalingsbalance over for udlandet er et kønt syn. Danmark forventes at have et overskud på betalingsbalancen på [6 procent af BNP i år](#), mens [USA forventes at have et underskud på 2 procent af BNP](#).

Det offentlige budgetunderskud i USA er heller ikke noget at skrive hjem om. Amerikanere vil i 2020 få et mere end fire gange så stort underskud på de offentlige finanser, som vi forventer i Danmark: Midt i coronakrisen [ser vi i Danmark frem mod et offentligt budgetunderskud på cirka 4 procent af BNP](#), mens [amerikanerne ser frem mod knap 19 procent af BNP](#).

Pct. af BNP, 2020	Offentlig gæld	Betalingsbalance	Offentlig saldo
Danmark	45,9	6,3	-4,1
USA	136,2	-2,1	-18,7

Kilder: Det Økonomiske Råd (tal for Danmark), IMF og EU-kommissionen (tal for USA)

Ulighedernes land – især i uddannelsessystemet

Hvis vi hæver blikket fra de makroøkonomiske nøgletal og ser på mulighederne for menneskene i landet, er der heller ikke meget godt at skrive hjem om. På flere parametre er USA nemlig snarere ulighedernes land end mulighedernes land – i hvert fald for den brede middelklasse.

Et nyt økonomisk studie, som ph.d. Anne-Line Helsø både står bag og [beskrev i denne avis i september](#), viser nemlig, at indkomstmobiliteten i Danmark er markant højere end i USA.

Det er simpelthen markant sværere at flytte sig opad på den økonomiske rangstige i USA end i Danmark, når vi ser på sammenhængen mellem børns indkomst og deres forældres indkomst. Man taler ellers ofte

om, at man med flid og arbejdsomhed kan opnå velstand og lykke i USA, men det ser mest ud til at være for dem, som i forvejen er godt stillet. Virkeligheden er noget andet end drømmen.

[Et lignende studie](#) om indkomstulighed kommer frem til, at vi omfordeler mere af velstanden i Danmark end i USA. Det er måske ikke så overraskende. Men også *før* omfordelingen sker, er Danmark faktisk mere lige end USA. Det er altså nemmere at udleve den amerikanske drøm i Danmark.

Studiet forklarer den lave danske ulighed med tre forhold: "Arbejdsmarkedsinstitutionerne i Danmark presser lønfordelingen langt mere sammen (...) Danmark investerer langt mere i uddannelse tidligt i livet og i opkvalificering og har mere generøse og dækkende ydelser til arbejdsløse (...) Velfærdssystemerne i de to lande bidrager til en meget forskellig sammensætning af beskæftigelsen, hvor USA har en meget højere andel af ufaglærte servicejobs."

Kort sagt: Høj organisering på arbejdsmarkedet, investeringer i uddannelse, en aktiv arbejdsmarkedspolitik, et godt sikkerhedsnet og en stærk velfærdsstat.

En vej til at mere lighed er adgangen til uddannelse, hvor USA er præget af store skævheder. Uddannelse ud over grundskolen er brugerbetalt.

Det er nok også grunden til, at Demokraternes præsidentkandidat, Joe Biden, går til valg på blandt andet at gøre det gratis for lavindkomstfamilier at kunne sende deres børn på college.

En anden vej til mere lighed er via skattesystemet, og det er da også til debat i valgkampen. Mens Trump taler for yderligere skatterabatter til de mest velstående, vil [Biden rulle Trumps skattereform tilbage](#), så de rigeste skal bidrage lidt mere til statskassen. Der er langt til et progressivt skattesystem som det danske, men der er trods alt flere politiske signaler fra Biden, som peger i "dansk retning".

Så mens tusindvis af amerikanske lavindkomstfamilier venter på, at den amerikanske drøm går i opfyldelse for netop dem, så vil jeg glæde mig over, at den amerikanske drøm lever her i Danmark, hvor der er muligheder for de mange og ikke kun for de få.

Bragt i Berlingske den 24. oktober 2020